

Italian poliittinen mullistus ja uudet poliittiset subjektit 1990-luvulla: autonomiset liikkeet ja Lega Nord

JUSSI S. JAUHIAINEN

Italian poliittinen tilanne 1990-luvulla on ollut suurten mullistusten kohteena. Koko maan poliittinen kenttä on muuttunut lyhyessä ajassa, vain muutamien vuosien sisällä, kun maata ovat ravistuttaneet toinen toistaan suuremmat poliittiset skandaalit. Tämän artikkelin¹ tavoitteena on tarkastella uusien poliittisten autonomisten liikkeiden, erityisesti Lega-liikkeen, syntyä ja kehitystä Italiassa sekä tutkia aluetta niiden poliittisen toiminnan peruspilarina. Johdanto-osassa tarkastelen lyhyesti kolmea merkittävää 1990-luvun Italian poliittista muutostekijää, jotka liittyvät lajusjärjestelmän purkamiseen, mafian vastaiseen taisteluun ja nopeisiin muutoksiin perinteisten puolueiden kannatuksessa, jonka lisäksi luon yleisen katsauksen Italian puoluepoliittiseen kehitykseen toisen maailmansodan jälkeisenä aikana. Johdannon jälkeen selvitan tekijöitä, jotka vaikuttivat 1980-luvun alussa Lega-liikkeen syntyyn ja esitän Lega-liikkeen kehityksen sekä sen ajamassa poliittisessa ideologiassa tapahtuneet muutokset ja näihin liittyviä taustatekijöitä. Lega-

liikkeen poliittisen kehityksen jaossa käytän perustana laajaa Diamantin (1993) tutkimusta². Artikkelin lopussa arvioin niitä muutoksia, joita Lega-liike on tuonut mukanaan Italian poliittiseen elämään ja pyrin arvioimaan Italian tulevaa sisäpoliittista kehitystä mentäessä kohti vuosituhanen loppua.

Italian poliittinen tilanne 1990-luvulla ja sen puoluepoliittinen tausta

Vaikka pienimuotoista lahjomista on esiintynyt Apenniinien niemimaalla aina 1300-luvulta lähtien, sen asema 'normalisoitui' vasta 1960-luvulla ja lahjonta muuttui kiinteäksi osaksi poliittis-taloudellista toimintaa 1980-luvun kuluessa. Lahjonnan merkitys oli 1960-luvulla se, että sopivaa

¹ Artikkelin on osa laajempaa sarjaa tutkimuksia, jotka käsittelevät Italian (kaupunki)poliittista tilannetta 1990-luvulla, esittelevät tilanteeseen johtanutta kehitystä ja selvittävät siihen johtaneita syitä. Artikkelin laatija kiittää Suomen Akatemiaa ja Italian ulkoministeriötä apurahasta, joka mahdollisti artikkelin laatijan tutkimustyön Italiassa ajalla 1.10.1992–30.6.1993.

² Monissa aiemmissä tutkimuksissa ja sanomalehtiartikkeleissa Lega-liikkeen olemassaolo on pyritty eristämään vain yhden tekijän taakse, joista esimerkkinä on mainittu territoriaalisuus (paikallisuus, alueellisuus, paikkakuntien historialliset tekijät, antimeridionalismi, rasismi) tai puoluepolitiikan kritiikki (vakiintuneiden puolueiden ja instituutioiden vastustus, uusien luokkien kokea pettymys Italian nykytilaan, puolueiden poliittinen samanlaistuminen). Näistä tutkimuksista myönteisenä poikkeuksena on Lega-liikkeiden syntyä ja kehitystä laajasti selvittänyt Diamanti (1993).

puoluetta 'tukemalla' lahjuksen antajalle annettiin suosituimmuusasema päätettäessä esimerkiksi rakennusprojekteista, julkisen sektorin materiaalihankinnosta ja yleensä mistä tahansa toiminnasta, johon liittyi taloudellista toimintaa. Italiassa poliittisilla puolueilla on ollut ratkaiseva osuus näistä päätettäessä. Viime vuosikymmenen aikana lahjonnasta tuli niin yleistä, ettei lahjuksen antaja, esimerkiksi rakennusyhtiö, katsonut siitä olevan enää välitöntä hyötyä tietyn projektin saamiseksi, vaan pikemminkin kyse oli 'lahjontakulttuurista', jolloin tietty prosenttimäärä tuli luovuttaa jonkin puolueen edustajalle, joka välitti sen edelleen puolueen käytettäväksi. Tämän lahjontakulttuurin olemassaolo oli 'yleisesti tiedossa', mutta siitä osallisiksi päässeiden puolueiden suhteettoman suuresta vallasta johtuen siihen ei puututtu tai tutkimuksia esittäneet tuomarit siirrettiin muihin tehtäviin (Tarchi 1993).

Osana puolueiden vallan murenemistä 1990-luvun alkuvuosina maan oikeuslaitos sai enemmän valtaa, jolloin lahjontaa päästiin tutkimaan. Kaikkein eniten kansallisesti ja kansainvälisesti julkisuutta on saanut Milanosta käsin johdettu »Mani Pulite»-projekti (eli Puhtaat Kädet), sillä siinä on lähdetty purkamaan lahjontakulttuuria systemaattisesti ylhäältä päin ja projektin vetäjän tuomari Antonio Di Pietron johdolla on tuomittu sakko- ja vankeusrangaistuksiin erittäin suuri osa Italian talouselämän ja poliittisten puolueiden johtohenkilöistä lyhyen ajan sisällä. Projektilla on erittäin suuri merkitys myös uusien poliittisten liikkeiden suosion kasvussa ja perinteisten suurten puolueiden suosion laskussa.

Tämän projektin julkinen osuus alkoi yhden sosialistipoliitikon, Mario Chiesan, pidätyksestä helmikuussa 1992, minkä jälkeen on pidätetty lukuisia 1980-luvulla ja 1990-luvulla vaikuttaneita ministereitä (mm. pääministeri Craxi sekä ministrit De Michelis ja De Lorenzo), maan tärkeimpien teollisuusyritysten ylintä johtoa (mm. FIAT, Montedison, ENI), useiden kaupunkien hallitusten johtajia ja jäseniä (Milano, Monza, Napoli, yms.), julkisen sektorin korkeissa viroissa toimivia (Fininvest), puolueiden korkeimmissa viroissa toimineita jne. Yhteinen lahjusten määrä on kohonnut jo useihin miljardeihin markkoihin. Pidätysten loppua ei ole näkyvissä, sillä niitä on tapahtunut lähes päivittäin vuodesta 1992 lähtien. Yleisimpinä syytteinä ovat olleet laiton puolueiden rahoitus siitä saatavaa hyötyä vastaan

sekä lahjusten vaatiminen ja niiden vastaanotto.

Toinen merkittävä tekijä Italian sisäpolitiikassa on ollut maan keskushallinnon voimakkaampi ote taistelussa mafiaa vastaan, joka alkoi jo 1980-luvulla ja voimistui 1990-luvulla. Tähän taisteluun on liittynyt toisaalta vakavia takaiskuja, kuten antimafia-projektin johtajien Giovanni Falconen ja Paolo Borsellinon kuolemat mafian attentaatien tuloksena kesällä 1992, mutta toisaalta myös voittoja, kuten monien mafijahtajien pidätyksiä, joista tärkeimpänä ykkösjohtajaksi mainutun Totò Riinan pidätys keväällä 1993. Mafian vastainen liike on järjestäytynyt myös poliittisena liikkeenä, joka sai kansanedustajia Italian parlamenttiin vuoden 1992 vaaleissa. Osana tätä valtion ja mafian välisen suhteen selvittämistä ovat olleet monien kansanedustajien asettaminen syytöseen ja tutkintovankeuteen syytettynä yhteisistä mafiaan. Tärkeimpänä ja yhä selvittämisen alla on Italian tärkeimmän toisen maailmansodan jälkeisen poliitikon ja moninkertaisen pääministerin Giulio Andreottin (DC) suhde mafiaan. Suorana yhtymälinkkinä mafiatoimintaan oli syytösten mukaan Andreottin ja mafiosojen läheinen ystävä europarlamentaarikko Salvatore Lima, jonka kohtaloksi tuli mafian tappolistalle joutuminen ja kuolema Palermossa keväällä 1992. Andreotti on luonnollisesti kiistänyt kaikki syytökset yhteisistä mafiaan, mutta toisaalta vähänkin Italian poliittista elämää tunteva ymmärtää, miten laajalle mafia on levinnyt ja mikä merkitys sillä on myös puolue- ja valtakunnan politiikassa.

Kolmas ja (puolue)poliittisesti kaikkein suurin muutos Italiassa on ollut perinteisten valta- puolueiden, erityisesti kristillisdemokraattien (Democrazia Cristiana), kannatuksen jyrkkä lasku sekä uusien autonomisten poliittisten liikkeiden synty ja kehitys, joista tärkeimpänä voidaan mainita Lega-liikkeet. Useimmiten territoriaaliin lähtökohtiin perustuvat ja voimassa olevaa poliittista ja aluehallinnollista järjestelmää vastustavat Legat syntyivät 1980-luvulla Italian pohjoisosissa ja kanavoituivat Lega Nordiksi (Pohjolan Liitto). Ei ole liioiteltua todeta, että autonomisten Lega-liikkeiden synty, niiden kanavoituminen puolueiksi yhteisen Lega Nord-kattojärjestön alle ja niiden saama suuri suosio ja äänimäärä eri vaaleissa 1990-luvulla on merkittävin uutuus Italian poliittisessa järjestelmässä toisen maailmansodan jälkeisenä aikana. Erityisen mer-

kittävää on ollut se, että tämä uusi poliittinen liike on pystynyt murtamaan varsin vakiintuneen ja perinteellisen puoluepoliittien järjestelmän Italiassa, joka on yksi kansallisvaltiota yhteen sitova tekijä (Rokkan ja Urwin 1982, 4). Tämän 'perinteisen' toisen maailmansodan jälkeisenä aikana vakiintuneen poliittisen järjestelmän kolmena ideologisena, mutta eriytyneinä perustoina olivat uskonto, luokka ja ateismi (*laica*) ja niiden puoluepoliittiset ulottuvuudet.

Toisen maailmansodan jälkeen perustetussa Italian tasavallassa on suvereenissa poliittisessa johdossa ollut 'oikeistolainen ja katolilaisuuteen perustuva' *Democrazia Cristiana* (DC eli kristillinen demokratia), selvästi maan suurin puolue aivan viime vuosiin saakka. Se on ollut mukana jokaisessa Italian hallituksessa ja sillä oli pääministeriys kaikissa hallituksissa aina 1980-luvulle asti. Osoituksena DC:n nykykriisistä on se, että puolueen kannatus romahti kesällä ja syksyllä 1993 pidetyissä kaupunginjohtajien vaaleissa ja käytännössä puolue pyyhkäistiin lähes olemattomiin maan poliittiselta kartalta. Toinen merkittävä poliittinen puolue on ollut 'työväenluokan' *Partito Comunista Italiana* (PCI eli Italian kommunistinen puolue), joka vakiintui toisen maailmansodan jälkeen DC:n vastapooliksi ja sai erityistä valtaa maan keskushallinnossa 1960- ja 1970-luvuilla. Itä-Euroopan mullistusten ja Neuvostoliiton hajoamisen myötä puolue ajautui identiteettikriisiin ja se jakautui kahtia vuonna 1991 puolueisiin *Rifondazione Comunista* (RC eli kommunistinen uusjärjestö) ja *Partito Democratico della Sinistra* (PDS eli vasemmiston demokraattinen puolue). Vuoden 1993 vaalit, jotka tosin antavat vain suuntaa maan poliittisesta muuttumisesta, osoittivat että PDS:n suosio on kasvamassa. Kolmantena perinteisenä ja tärkeänä puolueena on ollut 'ateistinen' *Partito Socialista Italiana* (PSi eli Italian sosialistinen puolue), johon kuuluva Bettino Craxi peri DC:lta pääministeriyyden 1980-luvulla. Puolue oli aktiivisesti mukana hallituksissa 1960-luvulta aina 1990-luvulle asti, kunnes lahjusskandaali pudotti sen pois maan poliittisen elämän huipulta nopeasti vuosien 1992 ja 1993 aikana.

Italia on puoluepoliittisesti varsin fragmentaarinen maa ja siellä on edellä mainittujen valta- puolueiden lisäksi useita pienempiä puolueita, joiden asema on vaihdellut vuosikymmenten kuluessa. Konservatiivinen *Partito Liberale Italia-*

no (PLI eli liberaalipuolue) ja keskustalainen *Partito Repubblicano Italiano* (PRI eli republikaanipuolue) olivat merkittävässä hallitusasemassa 1950- ja 1960-luvuilla ja sosialistipuolueesta eronnut *Partito Socialista Democratico Italiano* (PSDI eli sosiaalidemokraattinen puolue) on osallistunut myös maan hallinnon johtotehtäviin. Lisäksi on olemassa pieni ja varsin marginaalisessa asemassa oleva äärivasemmistolainen *Partito Democratico di Unità Proletaria* (PDUP eli yhtyneen työväen demokraattinen puolue) ja autonomisten alueiden puolueet *Südtirolische Volkspartei* (SVP eli etelätirolilainen kansanpuolue), *Union Valdotaïne* (UV eli Valdotaäinen liitto) ja *Partito Sardo d' Azione* (PSA eli sardiens toimintapuolue), joilla on tärkeä asema omissa maakunnissaan. Uusfasistien puolueen »*Movimento Sociale Italiano*» (MSI eli sosiaalinen liike) suosio on vaihdellut vuosikymmeneltä toiselle ollen vahvimpana 1950- ja 1970-luvuilla, kunnes uudestaan 1990-luvulla puolue on saanut nopeasti suurta suosiota, varsinkin maan eteläosissa. Puolueesta tuli eniten äänestetty vuoden 1993 syksyn kaupunginjohtajien vaaleissa, mutta suosion takana on ainakin osittain protestihenki ja populismi, esimerkkinä tästä käy Mussolinin lapsenlapsen ja alastonmallinakin olleen Alessandran osallistuminen Napolin vaaleihin, jossa hän sai toiseksi eniten ääniä. Edellä mainittujen puolueiden lisäksi ovat merkittäviä 1980- ja 1990-luvulla erilaisten liikkeiden pohjalta syntyneet *Verdi* (Verdi eli vihreät), *La Rete* (Rete eli verkko), joka on DC:sta eronnut osa ja erityisesti Mafiaa vastaan toimiva puolue sekä *Lega Nord* (Lega eli Pohjolan liitto) (Tarchi 1993). Näiden 1990-luvulla voimistuneiden ja yhdistyneiden Lega-liikkeiden lähtökohta ei perustunut edellä mainittuun DC:n, PCI:n ja PSI:n vakiintuneeseen 'poliittisen viitekehysten puoluevaltaan' (*partitocrazia*), vaan sen perustana olivat monet historialliset vastakkainasetelmat italialaisessa yhteiskunnassa, joista esimerkiksi voidaan mainita pohjoinen-etelä, keskus-periferia, yksityinen-julkinen ja paikallisyhteisö-perinteiset poliittiset puolueet (Diamanti 1993, 3). *Lega Nordista* tuli 1990-luvun alussa monin paikoin Pohjois-Italiaan eniten ääniä ja kannatusta saava puolue, jolloin käsitys Italiasta yhtenäisenä kansallisvaltiona alkoi mureta, sillä puolueen tavoitteena on voimakkaan autonomian ajaminen maan pohjoisosiin.

La Liga Veneta ja etnoregionalismi (1983–1987)

Italiassa esiintyi autonomiaa ajavia liikkeitä 1960-luvulla, lähinnä pohjoisen saksankielisellä alueella ns. Etelä-Tiroolissa, mutta näiden separatististen ja osittain väkivaltaistenkin liikkeiden toiminta tukahtui tullessa 1970-luvulle. Tämä liikehdintä katsottiin kuitenkin vain poikkeukseksi lujasta Länsi-Euroopan perustana olleesta kansallisvaltion käsitteestä (Rokkan ja Urwin 1982, 1). Kokonaan uuden vaiheen Italiassa aloitti 'kaikkien Legain äiti' *Liga Veneta*-järjestön (Veneton liitto) synty Pohjois-Italian länsiosassa tullessa 1980-luvulle. Veneton läänin traditionaalisen alakulttuurin perustana olivat pienet maatilat, pienet teollisuusyritykset ja varsin hajanainen asutus. Tämä 'valkoinen venetolaisuus' perustui oikeistolaisen DC:n ja alueen väestön historialliseen yhteyteen katolisen kirkon kautta, jolla oli merkittävä asema alueen kehityksessä. Tämän sidoksen murtuminen oli havaittavissa jo 1960-luvulta lähtien, jolloin DC:n kannatus alueella oli taantunut. Tämän seurauksena puolue oli vähitellen luopunut katolisesta kirkosta poliittisena viitekehyksenään (Diamanti 1993, 44). Toinen merkittävä tekijä oli se, että Veneton alue oli jäänyt Italiassa ikäänkuin väliinpuotojan asemaan tarkasteltaessa keskushallinnon aluepolitiikkaa. Veneton alue oli kehittynyt merkittävästi 1970-luvulla, mutta sen jälkeen kehitys oli taantunut. Tästä huolimatta se ei täyttänyt keskushallinnon asettamia kriteerejä tukialueeksi, mutta se ei myöskään ollut vauras ja hyvin toimeentuleva alue. Keskushallintojohtoisen aluepoliittisen tuen kohteena olivat Etelä-Italia, joka sai erittäin suurta taloudellista tukea valtiolta *Mezzogiorno*-projektin kautta ja rahaa pumpattiin myös entiseen Italian taloudellisen kehityksen perustana olleeseen 'teolliseen kolmioon' Genova-Torino-Milano. Alueen taloudellisen tilanteen heikkeneminen toi pieniin paikallisiin poliittisiin liikkeisiin alueellisen talouspolitiikan aspektin.

Vuoden 1979 europarlamenttivaaleissa paikallisen poliittisen järjestön Union Valdotaŋin johtaja sai aikaan sopimuksen muiden alueellisten ja etnisten voimien kanssa, jonka perusteella he osallituivat vaaleihin yhden ja ainoan liikkeen alla. Veneton läänissä tämä liike oli kulttuurijärjestö *Società Filologica Veneta* (Veneton filolo-

ginen yhdistys), joka ajoi venetolaisen historian tutkimista ja veneton murteen vaalimista. Vaaleissa tämän kulttuurijärjestön edustaja sai kaikkien yllätykseksi yli 8000 ääntä ja tammikuussa 1980 perustettiin ensimmäinen Lega, Liga Veneta, jonka tavoitteena oli tuoda territoriaalisuus eli alueellinen identiteetti (*l'identità regionale*) osaksi poliittista keskustelua ja toimintaa (Diamanti 1993, 43). Liga Veneta tarjosi alueellaan uuden (poliittisen) viitekehyksen, joka oli katolisen kirkon sijasta territoriaalisuus: tavoitteena oli Veneton alueen laaja autonomia ja Veneton kansan tunnustaminen, jolla on oma historiallinen, kulttuurinen ja antropologinen perustansa eli Veneton alue ymmärrettiin etnisenä yhteisönä sen historiallisen identiteetin kautta (Diamanti 1993, 52). Liga Venetan ideologia perustui seudun historialliseen etnoregionalismiin, ajatukseen 'venetolaisuudesta' ja Venetosta alueellisesti rajattavana ja autonomisena alueena.

Liga Veneta osallistui vuoden 1980 aluevaaleihin (*elezione regionale*) ja sai 14000 ääntä, mutta vuoden 1983 parlamenttivaalien tuloksista tuli valtakunnallinen uutinen Italiassa. Liga Veneta sai 4,2 % äänistä, mikä takasi sen, että puolue sai yhden kansanedustajan ja yhden senaattorin. Puolue sai suurimman kannatuksen perinteisessä 'valkoisessa Venetossa' perustuen suureksi osaksi alueen suurimman puolueen oikeistolaisen DC:n vaalitappioon. Liga Venetaa äänestettiin, koska se tarjosi jotakin uutta taantuneella alueella ja osa äänistä oli protesteja keskushallintoa ja Etelä-Italiaa vastaan ja suurin osa kannattajista oli työikäisiä ja keskitason koulutuksen saaneita miehiä. Liga Venetan suosio pysyi suunnilleen samana vuoden 1984 europarlamenttivaaleissa ja vuoden 1985 aluevaaleissa, mutta sen jälkeen suosio laski johtuen liikkeen sisäisistä erimielisyyksistä ja haajannuksesta, eikä se saanut enää edustajia parlamenttiin vuoden 1987 vaaleissa (Diamanti 1993, 52).

La Lega Lombarda ja neoregionalismi (1987–1990)

Lega-liikkeen toisessa vaiheessa vuosien 1987 ja 1990 välillä perustettiin lukuisia uusia alueellisia Lega-liikkeitä, joiden toiminta-alueena oli paikallistasolla erityisesti Lombardian läänin

pohjoisosien kaupungit. Erittäin tärkeäksi nousi *Lega Lombarda* (Lombardian liitto) ja sen johtaja Umberto Bossi. Samaan aikaan myös Lombardiasta länteen sijaitsevan Piemonten läänissä perustettiin paikallista autonomiaa ajava liike Arnässita Piemonteisa, joka myöhemmin vastusti Lega-liikkeitä niiden hylättyä puhtaan etnoregionalismin (Diamanti 1993, 55).

Lega Lombardan perustaminen noudattaa paljolti samaa kaavaa kuin edellä esitetty Liga Venetan synty. Lega Lombardan suojiin kerääntyi suuri määrä järjestyneitä ja ennen kaikkea järjestäytymättömiä ryhmiä, joilla oli toisaalta yhteinen tavoite vaalia alueen historiallisia perinteitä ja territoriaalista identiteettiä, toisaalta tavoite yhdistymisen kautta saada äänensä kuuluviin laajemmin ja voimakkaammin valtakunnallisella ja eurooppalaisella poliittisella tasolla. Lega Lombardan alkuperäisenä ideologiana oli lombardia-laisten kulttuurin, historian ja kielen vaaliminen, jonka liikkeen johtaja Bossi toi esille Lega Lombardan ensimmäisessä kansallisessa kongressissa vuonna 1989. Vimercatin (1990, 18) mukaan Bossi esitti puheessaan seuraavat kommentit koskien Lega Lombardaa: »on välttämätöntä edetä oman kielellisen identiteetin kautta» ja »Ei ole väliä minkä ikäisiä olette, mitä työtä teette tai mikä poliittinen tausta teillä on: se millä on merkitystä on se, että olette – olemme – kaikki lombardeja».

Edellä mainittu toteamus olikin merkittävä askel kohti etnoregionalismin määrittelyn muutosta Lega-liikkeiden sisällä, sillä Lombardian asukkaista suuri osa oli kotoisin muualta kuin varsinaisesta läänistä. Bossi hylkäsiikin käsitteen läänistä valtiona (*la regione come nazione*) ja otti sen sijaan 'neoregionalismin' territoriaalisuuden viitekehykseksi eli talous ja asukkaiden yhteiset intressit valittiin Lega Lombardan linjaksi. Lombardiassa tämä uusi määrittely tukeutui siihen, että alueella ja sen väestöllä oli ollut kautta aikojen merkittävä asema tuottajina, mutta sen asema oli ollut aina alisteinen keskushallinnolle. Lombardian autonomiahankkeet eivät olleet enää liikkeen lopputavoite, vaan konkreettinen väline, jolla voitaisiin ratkaista alueen ongelmia, joita esiintyi tuotantorakenteessa, työmarkkinoilla ja kiristyvässä sosiaalisessa tilanteessa. Autonomian saaminen merkitsisi käytännön tasolla etujen antamista alueen väestölle suhteessa muihin italialaisiin esimerkiksi julkisten virkojen täytössä,

verokertymän jakamisessa läänin sisällä ja oman eläkejärjestelmän muodostamisessa läänin sisälle (Lombardia autonomista 1988). Bossin kokoaivan 'lombardialaisuuden' käyttö tarkempien paikkakuntiin sidottujen ilmausten sijaan, kuten esimerkiksi *bergamasco eli* 'bergamolaisuus', oli tärkeä strateginen valinta, jolla yhdistettäisiin territoriaalisesti eri tavalla identifioitunutta Lega Lombardan kannattajakuntaa (Biorgio 1991, 67).

Vuoden 1987 parlamenttivaaleissa Lega Lombarda sai läpi kaksi edustajaa: Bossi valittiin senaattiin ja Leoni eduskuntaan. Lombardian 'valkoiset kaupungit' Varese, Como, Sondrio ja Bergamo (vrt. Veneto vuonna 1983) olivat ne paikkakunnat, joissa Lega Lombardan suosio oli kaikkein suurin (Diamanti 1993, 58). Vuoden 1987 vaalien jälkeen Bossi rakensi Lega Lombardalle uuden esiintymismuodon, joka perustui edelleen territoriaalisuuteen eli Lombardian läänin territoriaalisena viitekehyksenä, jonka identiteettiä, taloudellista kehitystä, hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta uhkasivat ulkoiset tekijät. Näitä ulkoisia tekijöitä olivat mm. keskushallinto ja sitä tukevat instituutiot (perinteiset poliittiset puolueet, byrokraatia) sekä Lombardian työntekijöitä ja tuottajia uhkaava keskushallinnon avustusten varassa elävä Etelä-Italia. Lombardia tulkittiin maaksi, jossa asuu tuottajien kansa, joka on vastakohta avustusten varassa toimiville etelä-italialaisille. Lega Lombardan suosio kasvoi Lombardiassa niin, että vuoden 1989 europarlamenttivaaleissa se sai 8 %:n kannatuksen ja laajensi alueellista suosiotaan kohti Lombardian reunaluoteita (Pavia, Brescia, Cremona).

Näin tultaessa vuoteen 1990 Lega Lombarda esitti poliittisena ohjelmana Italian muodostamista liittovaltioksi, joka merkitsisi veroasteen yhtäläistämistä sen eri osissa ja lääneissä, Lombardian verokertymän käyttöä ja kontrollointia Lombardiassa, julkisen hallinnon ja koululaitoksen luovuttamista lombardialaisten haltuun, oman eläkejärjestelmän luomista, lombardialaisten asettamista etusijalle myönnettäessä avustuksia, jaettaessa työpaikkoja, asuntoja ja luottoja alueellaan. Näiden konkreettisten esitysten lisäksi lombardialaisten historian, kulttuurin ja kielen vaaliminen oli yhä tavoitteena. Lega-liikkeen poliittiseksi ideologiaksi muotoutui siis talouden autonomiaan perustuva federalismi, jossa alueyksikköinä olivat läänit. Tähän politiikkaan liittyi myös rasistisia piirteitä, kuten kielteinen suhtau-

tuminen EY:n ulkopuolisten siirtolaisten (*extracomunitari*) ja varauksellinen suhtautuminen Etelä-Italiasta kotoisin olevien (*terroni*) tuloon ja oleskeluun Lombardiassa (Diamanti 1993, 60–61).

Vuoden 1990 aluevaaleissa puolueen suosio kasvoi edelleen ja se tunkeutui Mantovan provinssiin ja sai lisää kannatusta erityisesti Cremonan ja Milanon provinseissa. Suurin osa Lega Lombardan kannattajista oli puoluetalustaan entisiä oikeistolaisen DC:n kannattajia, mutta heitä tuli myös vasemmiston piiristä. Vuoden 1990 vaaleissa myös Liga Veneta kasvatti uudestaan suosiotaan samoin kuin Piemonten autonomiset liikkeet (kuva 1). Lega-liikkeiden äänestäjäkunta oli myös hiljalleen laajenemassa entisestä miesvaltaisesta ja alemman koulutuksen saaneesta väestöstä nuorten ja kaupunkilaisten keskuuteen (Diamanti 1993, 63–64).

Legain kannatuksen suosiota vuoden 1990 vaaleissa on arvioitu eri näkökulmista. Diamanti (1993, 65) jakoi äänestysmotiivit kolmeen luokkaan, jotka olivat ensiksi suvaitsemattomuus meridionaaleja, siirtolaisia ja 'poikkevia' kohtaan, toiseksi epäluottamus perinteisiä puolueita ja instituutioita kohtaan ja kolmanneksi alueellisen identiteetin 'renessanssi'. Lega Lombardan suosiota kasvatti puolueen erilaisuus, so. suorat kontaktit äänestäjäkuntaan, kansankielen käyttö, murteiden käyttö vaalijulisteissa ja avoin vastarinta perinteisiä puolueita ja hallitusta vastaan. Toinen merkittävä tekijä oli maailmanpolitiikassa tapahtuneet muutokset, jotka heijastuivat myös Italian sisäiseen puoluepolitiikkaan, sillä vahva kommunistinen puolue PCI kärsi voimakkaasta identiteettikriisistä Itä-Euroopan kommunististen valtioiden hajoamisen myötä ja tässä yhteydessä kommunismin leviämistä vastaan toiminut DC menetti myös osan identiteetistään. Kolmas tärkeä tekijä oli se, että monet Lega Lombardan vaaliedokkaista olivat 1970- ja 1980-lukujen paikallisten vapaa-ajanjärjestöjen aktiivisia jäseniä, joilla oli välitön kontakti äänestäjäkuntaan. Niinpä paikallishallintoon valitut Lega Lombardan edustajat olivat muita puolueita useammin nuoria ja työväenluokkaan kuuluvia ja lähes poikkeuksetta puoluekoneiston ulkopuolella tulleita.

La Lega Nord ja mekaaninen federalismi (1990–1992)

Legain suosio kasvoi 1990-luvun alussa liittyen niin kansainvälisiin tekijöihin, joista on mainittu jo edellä Itä-Euroopan avautuminen ja Neuvostoliiton hajoaminen, kuin kansallisiin tekijöihin, joita olivat erityisesti maan heikkenevään taloudelliseen tilanteeseen liittyvät seikat, kuten maan velkaantuminen julkisen velan kasvun myötä, maan veroasteen kasvu ja suureksi paisuneen julkisen sektorin tehostomuus. Viimeksi mainittu seikka heijastui suureen osaan aktiivista työväestöä ja erityisesti pieniin yksityisyrityksiin kaupan, käsityön ja teollisuuden piirissä. Legain poliittinen ohjelma kohdistuikin vuodesta 1990 lähtien erityisesti taloudellisen ja verotuksellisen autonomian pyrkimyksiin ja perinteisen puolue- ja instituutiokoneiston vastustukseen (Diamanti 1993, 70). Osana tätä politiikkaa Lega aloitti mitatut protestit, joista tärkeimpänä oli pohjois-italialaisten yllyttäminen kieltäytymään tiettyjen verojen maksamisesta.

Puolueen kommunikaation strategiassa tapahtui muutos, kun Lega-liikkeiden tunnetuin johtaja Bossi hylkäsi lombardian murteiden käytön ja pyrkimyksen lombardian kielen rakentamiseen ja siirtyi tästä voimakkaaseen kansanomaiseen kieleen, jota sävyttivät strategiset lombardian murteilla lausutut sanat ja useiden kommenttien piilomerkitys. Tästä jälkimmäisestä kohutuimpina ja uutta kielenkäyttöä leimaavimpana esimerkkinä oli Bossin toteamus ensimmäisessä Lega Nordin kongressissa: »*La Lega ce l'ha duro!*» (Legalla se on kova). Tähän toteamukseen tarttui julkinen sana ja se nousi sanomalehtien etusivuille ja on tästä lähtien silloin tällöin noussut esiin kuvamaan puolueen sanomaa. Myöhemmin Bossi esitti taktisesti, että hän tarkoitti lauseella puolueen poliittista otetta, mutta samalla jätti tämän populaarin kaksimielisyyden elämään, eikä pyrkinytkään eliminoimaan sitä. Tämä populaari kielenkäyttö meni nopeasti kansaan ja pikkuporvaristoon, vaikka se ehkä rajoittikin suosiota ylempään porvariston ja sivistyneistön keskuudessa. Bossin esittämä voimakas ja hyökkäävä arkikielenkäyttö oli suuri poikkeus perinteisesti varsin retorisisessa ja tyypillisen byrokraattisessa puoluepoliittisessa kielessä Italiassa.

Territoriaalisuus puolueen politiikan perustana sai jälleen kerran uuden merkityksen, kun vuo-

den 1990 jälkeen lääniin perustuva alue tulkittiin liian suppeaksi. Osasyys tämän politiikan muutokseen oli sillä, että yhden läänin asema koko maan keskushallintoa vastaan oli suhteellisen heikko, mutta useiden läänien ryhmittymän sanomalla olisi paljon suurempi painoarvo. Käytännön ongelmana oli Lega-liikkeiden poliittinen hajanaisuus tiettyjen seikkojen suhteen ja varsinkin se, että vain oman läänin asemaa parantamaan pyrkivät eri lääneissä toimivat Legat toimisivat kyllä keskushallintoa ja Etelä-Italian läänejä vastaan, mutta myöhemmässä vaiheessa niiden ajama politiikka kääntyisi myös Pohjois-Italian läänien sisäiseksi kilpailuksi ja konflikteiksi. Muutosta territoriaalisuuden käsitteessä ajoi myös puolueen poliittisena ideologina toiminut senaattori Gianfranco Miglio.

Siirtymä läänitasolta laajempaan territoriaalisuuteen kokonaisuuteen tapahtui poliittisella tasolla teknisen yhteenliittymän kautta. Aluksi Lega Lombardia ja viisi muuta autonomista puoluetta (Lega Veneta, Piemont Autonomista, Lega-liikkeet Liguriasta, Emilia-Romagnasta ja Toscanasta) liittyivät yhteen (Alleanza Nord) ja myöhemmin tästä muodotui *Lega Nord* (Pohjolan liitto), yhteinen kattojärjestö, joka piti ensimmäisen kokouksensa helmikuussa 1991 (Diamanti 1993, 73). Yhtenäinen kattojärjestö muodosti perustavaa laatua olevan ongelman ajatellen Lega-liikkeiden aiemmin käyttämää homogeenista territoriaalista identiteettiä poliittisen ideologian perustana, sillä Pohjois-Italia oli useiden erilaisten kulttuurien sekoittama alue, jolla ei ollut yhteistä historiallista, kulttuurista tai kielellistä perustaa. Niinpä poliittiseksi territoriaalisiksi viitekehyyksi otettiin makrotaso ja Italian jako kolmeen alueeseen, jotka olivat Pohjois-, Keski- ja Etelä-Italia ja jotka toimisivat myöhemmin Italian liittovaltion alueellisena perustana.

Suppea paikalliseen tai alueelliseen (*regione*) kulttuuriin perustuva etnoregionalismi hylättiin ja tavoitteeksi tuli mekaaninen federalismi (kts. Rokkan ja Urwin 1982, 11), jossa kansallisvaltion hallintovalta pyritään hajauttamaan eri alueiden autonomiaksi, joiden keskuksiin keskitettäisiin taloudellinen, poliittinen ja hallinnollinen valta. Tähän liittyi se, että kulttuurisesti varsin heterogeenistä Pohjois-Italiaa yhdistäviksi tekijöiksi otettiin talous ja sosiaaliset suhteet. Vahvistaakseen pohjoisen identiteettiä symbolisessa mielessä Lega Nord teetti Pohjoisen tasavallalle

(*Repubblica del Nord*) omat kolikot, setelit, lipun ja passin sekä kartografista materiaalia, jossa tehtiin selkeä erotus pohjoisen ja muiden alueiden välillä. Pohjoisen ja etelän välisiä eroja vahvistettiin toteamuksilla »Pohjoinen on samankaltainen kylmän Euroopan kanssa, kun taas Etelä, välimerellinen alue, on kohdistanut katseensa aina Afrikkaan» ja »Pohjoisessa on antropologisen yhtenevyyden lisäksi taloudellinen yhtenevyys, jota osoittaa sen yrityskulttuuri». »Pohjoisen tasavalta on ainoa keino tuhota keskuvallan korruptoitunut ja kriminalisoitunut puoluevalta (*partitocrazia mafiosa*)» (Lombardia Autonomista 1991). Kiihvimman keskustelun vaiheessa liikkeen johtaja Bossi väläytteli jopa separatismilla, Pohjoisen Tasavallan irtaantumisella kansallisvaltiosta.

Vuoden 1992 keväällä pidetyt parlamenttivaalit olivat Lega Nordin valtaisa menestys, sillä siitä tuli kannatukseltaan suurin puolue pohjoisen teollistuneilla alueilla. Lega Nord sai 23 % äänistä Lombardiassa, 18 % Venetossa, 15 % Piemontessa, Friulissa ja Liguriassa, 10 % Trentinossa ja Emilia-Romagnassa ja kannatusta myös Toscanassa (kuva 1). Suurimmat tappiot vaaleissa kärsivät hallituspuolueet DC ja P, joista äänestäjiä valui Lega Nordin kannattajiksi ja Lega Nordin äänestäjäkunnan profiili alkoi lähetä jo Italian äänestysikäisten profiilia (Diamanti 1993, 73–74). Eduskuntaan ja senaattiin valitut Lega Nordin edustajat poikkesivat muiden perinteisten suurten puolueiden edustajista (DC, PDS, RC) mm. siten, että he olivat nuorempia ja vapaan ammatin harjoittajien osuus oli suurempi. Tarkasteltaessa valittujen ikää tarkemmin, niin voidaan todeta, että Lega Nordin edustajista 30 % oli alle 40-vuotiaita ja 68 % oli alle 50-vuotiaita, kun vastaavat luvut muilla puolueilla olivat selvästi pienempiä (DC: 5 % ja 36 %, PDS+RC: 6 % ja 53 %) (Diamanti 1993, 82–84).

Lega Nordin vaalivoiton takana oli lukuisia syitä, joista edellä on jo mainittu kansainvälisessä ja kansallisessa politiikassa tapahtuneet muutokset. Itsenäisesti toimineiden erillisten Lega-liikkeiden yhdistäminen yhteisen Lega Nord-kattojärjestön alle oli strategisesti oikea ratkaisu puoluepoliittisesti erittäin fragmentoituneessa Italiassa. Tämän lisäksi siirtyminen tiukasti rajatusta etnoregionalismista laajempaan 'pohjoisen' käyttöön territoriaalis-ideologisenä viitekehyyksenä kasvatti puolueen suosiota. Lega Nordista tuli

symboli keskusvaltaa, perinteistä puoluekoneistoa ja tehotonta maan talouspolitiikkaa vastaan, mutta puolue jätti paikallisesti toimineille liikkeille niiden paikallisen viitekehysten, johon äänestäjäkunta saattoi identifioitua. Vaikka paikallisten liikkeiden politiikka olikin jossakin määrässä ristiriidassa eräiden Lega Nordin periaatteiden kanssa, edellä esitetyt puolueen pääperiaatteet olivat kaikkien alajärjestöjen hyväksyttävissä.

La Lega Nord: kohti valta-asemaa kansallisvaltiossa (1992-)?

Vuoden 1992 kevään vaalimenestyksen jälkeen Lega Nord on ottanut askeleen kohti vakiintuneempaa poliittista asemaa Italiassa. Tähän liittyi puolueen systemaattisempi hallinnollinen järjestäminen, josta yhtenä esimerkkinä oli se, että puolue lisäsi toimistojen määrää runsaasti ja avasi niitä jokaiseen provinssiin Pohjois-Italiassa ja Toscanassa. Tiukasti ja kärkevästi oppositiossa ollut Lega Nord saapui tilanteeseen, jossa se oli lähellä valtaa ja vastuuta. Alun perin territoriaalisesti suppeasta liikkeestä oli kasvanut jo valtakunnan tasolla suuri puolue, jonka tavoitteet siirtyivät suosion kasvamisen myötä yhä lähemmäksi kansallisvaltion todellista valtaa eli Italian hallitusta. Tähän liittyen Lega Nord levisi yhä laajemmin monille yhteiskunnan sektoreille, mm. ammattiyhdistysliikkeeseen.

Tämä puolueen aseman muutos oli syynä siihen, että Lega Nord, tai tarkemmin sen johtaja Bossi, otti territoriaalisen viitekehysten jälleen kerran uuteen tarkasteluun. Lega Nordin asema suurena ja mahdollisena hallituspuolueena vaati linjamuutoksen kohti koko Italiaa käsittävää politiikkaa. Puolueen tavoitteeksi tuli korvata »roomalaisten kontrolloima ja meridionalisoitunut maan hallitus» pohjoisesta tulevalla voimalla. Lega esittäytyi ainoana voimana, joka voisi johtaa Italian uuteen tasavaltaan, jossa »korruptio, puolueiden sisäinen kähmintä ja valtion avustuksia hyväksi käyttävä Etelä-Italia» olisi eilispäivää. »Lombardia yksinään ei pysty toteuttamaan ajatusta liittovaltiosta. Projekti erillisestä Pohjoisen tasavallasta asetetaan toistaiseksi jäihin ja sen sijaan pyritään selkeään liittovaltioon» (Bossi 1993). Tästä linjanvedosta huolimatta Legan Nordin ideologi senaattori Gianfranco Miglio esitti yhä kesällä 1993 puolueen ideologisiksi periaat-

teiksi territoriaalisuuden joka liittyy omaan paikkakuntaan ja alueeseen sekä toisaalta tätä territoriaalisuutta uhkaavien tekijöiden vastustamiseen. Territoriaalisuuteen liittyvät periaatteet olivat paikallisyhteisön (*comunità locale*) palvonta, pohjoiseen (*Nord*) kuulumisen tunne, lääni (*regione*) ja kotiseutu (*la propria terra*). Territoriaalisuutta uhkaavat tekijät olivat ne ihmiset, jotka eivät tunnusta edellä mainittuja arvoja, siirtolaiset jotka uhkaavat perheen yhtenäisyyttä ja puhtautta ja näiden vieraiden henkilöiden soluttautuminen yhteisöön. Miglio otti selkeän kannan 'kansojen sulatusuuni'-periaatetta vastaan, sillä hänen mukaansa tällöin kulttuuriset perusarvot häviävät, eikä jäljelle jää enää mitään perusteiltaan voimakasta tekijää (Miglio 1993). Miglion esittämää jyrkkää suhtautumista siirtolaisiin on käytäntynä poliittisena esimerkkinään mm. Ranskan Le Pen, mutta sen sijaan Bossi on lieventänyt alkuvuosien jyrkkiä näkökulmiaan etelä-italialaisia kohtaan.

Konkreettisen poliittisen hallinnon tasolla Lega Nord otti askeleen kohti todellisuutta, kun se voitti poikkeuksellisista syistä vuoden 1992 lopussa pidetyt paikallishallinnon vaalit kahdessa Lombardian tärkeässä kaupungissa Monzassa ja Varesessa. Molemmat kaupungit saivat Legan vetämän kaupunginvaltuuston, mutta Monzassa Lega kuitenkin joutui heti vaikeuksiin, sillä puolue joutui muodostamaan kokoomushallituksen, jossa sen lisäksi olivat sosialistit (PSI) ja vihreät (Verdi). Paikallispolitiikan toteuttaminen oli kuitenkin vaikeaa, koska erityisesti sosialistien pyrkimyksenä oli jarruttaa Lega Nordin suosiota viivyttämällä ja vaikeuttamalla monien poliittisten ratkaisujen tekoa.

Keväällä 1993 pidettiin Italiassa kansanäänestys, jossa oli kaksi välittömästi Lega Nordin tulevaan kehitykseen vaikuttavaa tulosta. Ensimmäinen ja suppeampi oli päätös järjestää kaupunginjohtajien vaali suorana kaksiosaisena kansanäänestyksenä, jossa äänestyskelpoisia olisivat kyseisen kaupungin asukkaat. Vaalin voittanut kaupunginjohtaja kokoaisi kaupunginhallituksen. Kansanäänestyksen tuloksena kesällä 1993 useissa Italian kaupungeissa ja kunnissa pidettiin vaalit, joissa Lega Nord sai lukuisten kaupunkien johdon haltuunsa Pohjois-Italiassa (Pavia, Novara, Vercelli, Mantova, Lecco, Pordenone, Gorizia) ja mitä tärkeintä, myös Italian (entisessä?) 'moraalisessa' pääkaupungissa Milanossa Lega

Nord voitti vaalit (57 % äänistä) ja sai kaupungin johtoonsa, joka oli ollut Bossin ja Lega Nordin pitkä-aikainen tavoite.

Toinen ja valtakunnallisesti tärkeä päätös oli aloittaa lainsäädännön valmistelu tavoitteena siirtä maan hallinnossa kohti 'englantilaista' vaalijärjestelmää, jossa eniten ääniä saanut puolue muodostaisi maan hallituksen ja saisi enemmistön maan parlamentin paikoista ja loput paikoista jaettaisiin suhteessa muiden puolueiden saamiin äänimääriin. Kesällä 1993 tämä laki hyväksyttiin Italian parlamentissa, joten Lega on päässyt hyvin lähelle koko kansallisvaltion hallintovaltaa. Näin vuodesta 1993 oli tullut Legan koetinkivi, jolloin se on saanut yhä enemmän todellista (paikallista) valtaa, mutta samalla tämän vallan käytöstä on tulossa tarkkaan seurattu esimerkki siitä, mihin Lega Nord pystyy todellisessa käytännön politiikassa.

La Lega Nord ja Italian sisäpoliittinen kehitys kohti vuosituhannen vaihdetta

Edellä esitetyn autonomisten Lega-liikkeiden taustatekijöiden ja poliittisen kehityksen esittämisen jälkeen pyrin tämän artikkelin lopuksi arvioimaan niin Italian kuin Lega Nordin tulevaa kehitystä. Tehtäessä vähäisiäkin arvioita Italian tulevasta sisäpoliittisesta kehityksestä on otettava huomioon, että maan poliittinen tilanne on erittäin epävakaa, eikä ole poissuljettua, että myös väkivaltaiset voimat, esimerkiksi mafia ja maassa toimivat muut salaiset ja aseellista toimintaa harjoittavat liikkeet (vrt. pommiattentaatit kesällä 1993 Firenzessä, Roomassa ja Milanossa), voivat vaikuttaa ratkaisevasti siihen, mitä lähiaikoina maassa tapahtuu.

Lega Nordin jo 1980-luvulla alkanut voimakas maan hallituksen ja poliittisten valtapuolueiden syyttäminen kähminnästä ja korruptiosta on osoittautunut todeksi 1990-luvulla, kun Italiassa vallitsevaa systemaattista korruptiota on alettu purkaa 1990-luvulla Mani Pulite -projektin johdolla. Lega Nordin poliittinen sanoma korruptoitunutta maan puoluevaltaa vastaan on osunut oikeaan aikaan ja lyhyellä tähtäyksellä puolueen suosion kasvun jatkuminen on todennäköistä. Osoituksena puolueen johtajan Bossin maanlaajuisista tavoitteista on Lega Nord -puolueen esittäminen nimikkeellä Lega Italia Federale Keski-

ja Etelä-Italiassa. Italian aluepoliittisena ratkaisuna on edelleen liittovaltio:

»Mikäli...me olemme aina tämän avustusten varassa olevan etelän kanssa, kaikki ymmärtävät, että ennemmin tai myöhemmin siitä seuraa Italian jakautuminen. Mutta minä en ole se, joka tämän jaon aiheuttaa. Se on taloudellinen tilanne, kansainvälinen kilpailu. Ehkäistäkseni juuri tämän olen jo vuosia ehdottanut liittovaltiota ja erilaista politiikkaa etelää kohtaan...» (La Repubblica 1993).

Bossilla on myös suunnitelma maan taloudellisten ongelmien ratkaisuksi, joka on yksityistäminen:

»Olemme voimakkaasti yksityistämisen kannalla ja olemme sitä mieltä, että mikäli on tehtävä uhrauksia tämän saavuttamiseksi, ne on tehtävä...minulla ei ole suurta luottamusta julkis-yksityisiin yrityksiin. On parempi yksityistää kaikki ja piste.» (La Repubblica 1993).

Julkisten palvelujen yksityistämisen linjoille on jo lähdetty monissa kaupungeissa, mm. Milanossa, joissa Lega Nordilla on valta. Toisaalta yksityistämisen kautta on odotettavissa työttömyyden kasvu, joka ainakin osaksi kohdistuu myös Lega Nordin kannattajakuntaan. Myös Lega Nordin ammattiyhdistys on ristiriitaisessa tilanteessa, jossa sen on valittava työntekijöittensä työpaikkojen puolustaminen tai puolueen linjan ajaminen.

Lega Nordin siirtyessä sanoista tekoihin vuosien 1993 ja 1994 aikana, on ollut havaittavissa, että Bossin sanomaksi ovat yhä useammin tulleet ristiriitaiset poliittiset lausunnot. Työpaikkojen lupaaminen ja tiettyjen julkisten palvelujen yksityistäminen ovat ristiriidassa, samoin epäluottamus hallituspuolueita kohtaan ja toiminta niiden kanssa yhteistyössä paikallistasolla, samoin kuin Etelä-Italiasta kotoisin olevien syrjintä ja tasavertaisen liittovaltion muodostaminen. Paikallisesti toteutettavissa olevan politiikan ja Bossin laajemman ja voimakkaaseen arkikieleen perustuvan poliittisen retoriikan välille on kasvamaan yhä suurempi kuilu. Tätä paikallisen politiikan ja Bossin lausuntojen välistä konfliktia kuvastaa erinomaisesti Lega Nordin vaalivoiton jälkeen Corriere della Serassa esitetty pilapiirros, jossa Milanon tuoreen kaupunginjohtajan Formentinin on sovittava itsensä paikallispolitiikan ja Bossin esittämien lausuntojen välimaastoon (Disegni ja Caviglia 1993). Lega Nordin 'puoluepoliittisoinnisen' osoituksena on myös se, että

rajan kasvun myötä sen jäsenkunta ei ole enää kotoisin 'puhtaasti' paikallisista järjestöistä, vaan puolueeseen on siirtynyt 'ammattipoliitikoja' perinteisistä italialaisista puolueista.

Tarkasteltaessa Italian sisäpoliittista tilannetta yleisemmin vuoden 1994 alussa, on havaittavissa, että italialaisten luottamus perinteisiin maata hallinneisiin puolueisiin (DC, PSI, RF) ja maan hallitukseen on hyvin vähäistä, sillä lähes jokainen merkittävässä asemassa ollut italialainen poliitikko on sekaantunut lahjus- tai muihin poliittisiin skandaaleihin. Perinteisen puoluevaltan murtuminen on käynnissä, mistä erityisenä osoituksena on DC:n kannatuksen täydellinen romahtaminen ja PSI:n kannatuksen voimakas taantuma vuoden 1993 kaupunginjohtajien vaaleissa. Lega Nord ei ole sokeutunut lahjuskandaaleihin, mutta kyynisesti voidaan tietysti väittää, että syynä on se, että sillä ei ole ollut valtaa maan poliittisessa kentässä 1970- ja 1980-luvun 'hulluina vuosina'. Vasemmistopuolueen (PDS) kannatuksen nousua voidaan tietysti tulkita monellakin tapaa, mutta osasyynä lienee vaihtoehtojen puute, sillä monet äänestäjät eivät hyväksy Lega Nordin politiikkaa, eivätkä edellä mainitut perinteiset valtapuolueet tällä hetkellä herätä luottamusta äänestäjäkunnassa. Lega Nordin johtajan Umberto Bossin asemaa puolueen suosion kasvattamisessa ei ole syytä aliarvioida. Hänen uusi kommunikatiivinen esiintymistapa nosti Lega Nordin julkisuusarvoa ja tietoisuutta suuresti ja territoriaalisuuden käyttö poliittisena strategiana eri tavoin liikkeen eri vaiheissa laajensi puolueen suosiota. Varsin pitkälle mielikuviin perustuva territoriaalisuus on idealistinen, sillä alueen yhteisö on tosiasiallisesti varsin heterogeeninen. Tämä selittää pitkälle Lega-liikkeen poliittisen kehityksen kulttuuriin perustuvasta etnoregionalismista alueen talouden autonomiaa tavoittelevaan federalismiin ja valta-asemaan kansallisvaltiossa.

Italia on jakautumassa yhä selkeämmin kahteen tai kolmeen alueeseen, joissa poliittinen elämä on hyvin erilaista. Ensimmäisenä alueena on maan pohjoisosa, jossa Lega Nord on vakiintumassa, ainakin toistaiseksi, selkeäksi valtapuolueeksi. Toisena alueena on maan keskiosa, joka on vasemmistopuolue Partito Democratico della Sinistran vahvaa aluetta ja kolmannen alueen, maan eteläosan poliittisesta vallasta kamppailevat 'oikeistolaisen' Democrazia Cristianan rippeet, 'an-

timafialiike' La Rete ja 'uusfasistien' Movimento Sociale Italiano. Samalla Lega Nord on siirtymässä oppositiossa olevan protestipuolueen asemasta kohti poliittista valtaa kansallisvaltiossa ja mahdollisesti kohti poliittisia kompromissejä massapuolueeksi muuntumisen vaiheessa. Ongelmia tässä vaiheessa on jo ilmaantunut ja puolueen irtaantuminen suorista kontakteista kansaan on uhkana puolueen suosiolle. Erilaista politiikkaa ajavien autonomisten liikkeiden pitäminen yhdessä ja suhteellisen yhtenäisenä tässä vaiheessa on vaativa tehtävä Umberto Bossille, jonka tavoitteena on luoksata Lega Nord kohti koko Italiaa koskevaa politiikkaa.

Vuoden 1994 keväällä pidettävät aikaistetut eduskuntavaalit ja uuden hallituksen valitseminen tulevat olemaan erittäin merkittävä vaihe ajateltaessa Italian tulevaisuutta, sillä mikäli Lega Nord säilyttää suosionsa, sen sulkeminen hallitustyön ulkopuolelle on vaikeaa. Riittäkö Bossin retoriikka nostamaan Lega-liikkeen Italian suurimmaksi puolueeksi ja mahdollisesti hallitusvaltaan, on kysymys, johon saadaan varma vastaus kevään 1994 kuluessa. Pirstoutuuko Italia keskitettynä kansallisvaltiona Lega Nordin ajaman politiikan myötä, eroaako Pohjois-Italia kokonaisuudessaan Italiasta vai hajoaako Lega Nord tässä puolueen vakiintumisen vaiheessa, on kysymys, johon voidaan saada varma vastaus vain seuraamalla Italian sisäpoliittista kehitystä seuraavien muutaman vuoden aikana.

LÄHDELUETTELO

- Biorgio, Roberto (1991): *La Lega come attore politico: dal federalismo al populismo regionalista*. Teoksessa: Mannheim, Renato (toim.) *La Lega Lombarda*, 34–82. Feltrinelli, Milano.
- Bossi, Umberto (1993): *No alla secessione, sí al federalismo*. *Lega Nord*, tammikuu 1993.
- Diamanti, Ilvo (1993): *La Lega. Geografia, storia e sociologia di un nuovo soggetto politico*. Donzelli, Roma.
- Disegni ja Caviglia (1993): *Attenti a quei due*. Pilapiiros. *Corriere della Sera*, 22. kesäkuuta 1993.
- La Repubblica (1993): *Caf, ti ho liquidato io*. Umberto Bossin haastattelu. *La Repubblica*, 13. helmikuuta 1993.
- Lombardia autonomista (1988): *Autonomia regionale significa anche...* *Lombardia autonomista*, toukokuu 1988.
- Lombardia Autonomista (1991): *Il federalismo per la libertà dei popoli. Una scelta nel senso della storia*. *Lombardia autonomista*, kesäkuu 1991.

- Miglio, Gianfranco (1993): All'armi siam leghisti. *L'Espresso*, heinäkuu 1993.
- Rokkan, Stein ja Urwin, Derek W. (1982). Introduction: Centres and Peripheries in Western Europe. Teoksessa: Rokkan, Stein ja Urwin, Derek W. (toim.) *The politics of territorial identity*, 1–17. Sage, Lontoo.
- Tarchi, Marco (1993). *Italian politics after the Second World War*. Luentosarja Turun yliopistossa syksyllä 1993.
- Vimercati, L. (1990): *I Lombardi alla nuova crociata*. Mursia, Milano.